

3. Сарабьянов Д. В. Русский вариант стиля модерн в живописи конца XIX – начала XX века // Сарабьянов Д.В. Русская живопись XIX века среди европейских школ. М.: Советский художник, 1980. 261 с. С. 182–221.
4. Сарабьянов Д.В. Стиль модерн. М.: Искусство, 1989. 295 с.
5. Федоров-Давыдов А.А. Русское искусство промышленного капитализма. М.: Г.А.Х.Н., 1929. 247 с.

СЦЕНІЧНІ ПРАКТИКИ ХХІ СТОЛІТТЯ: «ОБРИС І МОВА» СУЧАСНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЙНОСТІ

С. М. Шумакова

*Кандидат мистецтвознавства, доцент,
Харківська державна академія культури,
Харків, Україна*

Summary. The 21st century asserts stage practices that reflect modern socio-cultural reality, boldly manifest "absolute presence" and look for experimental forms of expression, constantly enter the history of world stage art and may even seem remote from the theater, but only at first glance.

Keywords: stage practices; modern sociocultural reality; postmodern culture; trends of transformational changes.

ХХІ століття затверджує сценічні практики, що відбивають сучасну соціокультурну дійсність, сміливо маніфестують «абсолютну присутність» й шукають експериментальні форми виразності, стало входять в історію світового сценічного мистецтва й можуть навіть видаватися віддаленим від театру, проте тільки на перший погляд. Ці явища порівняно юні, але водночас складні та багатогранні, як сам театр. Їх історія налічує лише десятки років (порівняно з численними сторіччями театру як такого), але за відносно короткий час вони, перебуваючи у неперервному еволюційному процесі, формують очевидні тенденції трансформаційних змін новітнього сценічного мистецтва, які до останнього часу не є достатньо дослідженими, інколи залишаючись поза дослідницькими пошуками. Попри «розпилення» сучасних сценічних форм, безсумнівно, актуальним є їх синтезуюче теоретичне вивчення у всій повноті аспектів, адже навіть лише доторкнувшись до історії сьогоденного сценічного мистецтва можна зрозуміти, що в мистецькому житті варіації сучасних практик, новацій і творчих пошуків, займають місце, набагато важливіше, ніж прийнято іноді вважати.

Мета вивчення сучасних сценічних практик, які всебічно відображають соціокультурний контекст, не в тому, щоб сперечатися з пануючими оцінками театральної критики, але в тому, щоб реконструювати їх історію, визначити місце в культурному житті, зрозуміти сенс сучасних мистецьких пошуків та експериментів, що постають перед нами у всій силі своєї неоднозначності.

Тож обрана тема виключно актуальна в теоретичному та практичному плані, бо відбиває необхідність введення в науковий обіг маловідомих фактів, сторінок історії, що вимагають різнобічного вивчення, окреслюючи проблематику малодослідженого «обрису й мови» сучасних сценічних форм.

За останній час, буквально на наших очах відбулася зміна системи цінностей, життєвих пріоритетів і цілей. Сьогоднішня ситуація призводить до того, що нівелюється сама суть духовної культури, її інтелектуальних і естетичних властивостей, що, вочевидь, помітно й в сценічному мистецтві у світлі запитів часу. Сценічне мистецтво перманентно зазнає трансформацію в сенсі художньої цінності. В силу чого сьогодні сценічні практики все частіше стають місцем експерименту заради експерименту, трибуною для художників-режисерів, які на догоду видовищності не замислюються про сенси, змісти та впливи на глядача. Проблемність ситуації посилюється тим, що постійний пошук інновацій, новітніх засобів і способів вираження, спроби відзначитися в переосмисленні класики і тим самим увійти у світове театральне співтовариство – все це часто веде до псевдодуховної творчості.

Сценічні практики XXI століття – жорсткі, експериментальні, новаторські. На наш погляд, в основі цього – філософський підтекст тенденцій нині пануючої культури постпостмодернізму з її зниклою вимогою категоричної новизни, запозиченістю, стиранням всіх кордонів, «еклектичною плюралістичністю», принципово іронічним відношенням і переоцінкою всього, духовною аморфністю, безладдям, незавершеністю, ідеєю «смерті Автора», тенденцією «висміювання сакрального» заради «визволення від гноблення мораллю».

Таким чином, сценічні практики бажано поглиблено переосмислювати й робити висновки з того, що останнім часом спостерігається актуалізація принципу, який став нині модним: сучасність «як вона є». Зрозумілим є бажання художників-режисерів занурити глядача фактично в побутові реалії й підкреслити суперечність минулим естетико-моральним традиціям, акцентувати наскільки сильно, власне, змінилися духовні цінності сьогодення. Але за фактом виходить інший ефект: глядач, якому демонструють його ж повсякденну реальність, полишаючи «зустріч з мистецтвом», за інерцією продовжує відчувати себе в тій же самій, абсолютно звичній реальності, не роблячи певних висновків, оскільки «мистецтво» не надає нового змісту – навіть нерідко знижує планку орієнтирів.